

עין משפט
נר מצוה

מ:

וּרְבִי יוֹחָנָן אָמַר אִפִּי' פֶּת וַיִּיזַן, וכן הלכה דרב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן וכ"ש לגבי רב הונא שהיה תלמידו של רב:
נִימָא רב הונא בר' יוסי, ואל"ת היכי מזי סוגר רב הונא כר' יוסי הא רב הונא מודה בשאר דברים חוץ מפת

ויין שאם אמר שהכל דינא ואילו ר' יוסי סבר דלא יאך דכל המסנה ממטבע כו' וי"מ דמזי למימר דאפי' ר' יוסי לא קאמר לא יאך אלא בצרון המקום שאינה צרכה כלל אכל צשהכל מודה:

אמֵר אבִּי בוותיה דרב מסתברא בו'. י"מ דמסתברא צרימא כותיה ומיהו רב אלפס פסק כר' יוחנן וכן פסק ר"י דכל ברכה שאין זה מלכות שמים אינה צרכה ולכן היה אומר ר"י שאם היה מדלג מלכות של צרכת המוניא שצריך לחזור ולצדק ואפי' דלג תיבת העולם צלצד דמלך לצד אינו מלכות וצרכות א של שמונה עשרה אין בהן מלכות דאין צאין בצמיחה ובחתימה אין שיך מלכות אצל אלהי אברהם הוי כמו מלכות דאברהם צאינו המליך הקד"ה על כל העולם שהודיע מלכותו ומעין צצע דמללי צצצת הואיל ויש זה האל הקדוש שאין כמוהו היינו כמו מלכות כמו שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד דהוי צנקוס מלכותא ולפי מה דפרישית דכל היכא דכמיז אלהי אברהם הוי כמו מלכות ניחא ולר' יוחנן לא קשיא דלא א' תני מלכותך דאטו כרוכלא כל האי לימני ולמיז: אצל

פד א מיי פ"ח מהל' ברכות הלכה י סמג עשין כז טו"ע א"ח סי' קסו סי' וסי' דו סי"א: פה ב מיי פ"ח מהל' ברכות הלכה ה סמג עס:

פז ג ד טו"ע א"ח סי' קסו סעפי' ו סימן קסו סעפי' ה:

ה [מיי פ"ב מהל' טוטה הל' ז]:

ו [מיי פ"ח מהל' מעשר שני הל' ה]:

ז [מיי פ"ב מהל' ק"ש הל' י' טו"ע א"ח סי' ק"צ סעף ב]:

ח [נטו"ע א"ח סי' ק"א סעף ד]:

ט [מיי פ"ח מהל' ברכות הל' ו' טו"ע א"ח סי' קס"ה סעף א]:

פז י מיי פ"ח מהלכות ברכות הלכה ו:

פה ב מיי עס הלכה ה סמג עס טו"ע א"ח סימן פח:

פז ב מיי עס פ"ח הל' ה טו"ע א"ח סי' רד סעף א (ב):

צ מ ב מיי עס [והל' א] סמג עס טו"ע א"ח עס סעף ב:

צא ס מיי פ"ח מהל' מדרים הל' א' סמג

לאון רמב טו"ע י"ד סי' רח סעף כג:

צב ע מיי פ"ח מהל' ברכות הלכה ח סמג עס טו"ע א"ח סי' רכ

צג פ מיי פ"ח מהל' מעשר הלכה א:

צד צ מיי פ"ח מהל' תרומות הלכה ט:

על החומץ ועל הגובאי ועל הנובלות הוא אומ' שהכל נהיה בדברו. גרסי בני מערבא החמץ יינו אומרו ברוך דין האמת בא לאכלו אומר שהכל נהיה בדברו דין האמת בא לאכלן אומר שהכל: השיתין אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן מיי תאיני פירשי בתלמוד ארץ ישראל דמאי (פוק א' והנה) אלו הן השיתין ר' שמעון בריה דר' אבא אמר שהן יוצאות מתחת העלין ואמרו תי במסכת שביעית בפרק בנות שוח (והנה א') הני רבן שמעון בן גמליאל אמר מהוצאת העלין עד התנים ין יום מן התנים ועד השיתין הנובלות ין יום ומן השיתין ועד התאנים ין יום:

‏

רבינו חננאל

נימא כתנאי ראה פת וכו'. ראה אפי' פת או יין אומר מה נאה פת זו או יין זה, ברוך האל המלך שבראה יצא. דבר' מאיר פסק בהא ונביר ר' יוסי. גופא אמר רב כל ברכה שאין בה הברית השם אינה ברכה ור' יוחנן אמר כל ברכה שאין בה מלכות אינה ברכה אמר אביי כותיה דרב מסתברא אמר וכו'. אציג דאמר אביי כותיה דרב מסתברא דאין צורך מלכות, כו' יוחנן קיימא לן ובעינן נמי מלכות וטפי עדיך, ולא עוד אלא

שכבר נהגו בכל ברכה להוכיח מלכות, וקיימא לן פוק חזי מה עמא דבר. מתני' ועל הגובאי אומר שהכל נהיה בדברו. פי' ארבה ונקרא שמו גובאי מלך, על שום דנאבד דינה כמריה. ר' יהודה אומר כל שהוא מין קללה אין מברכין עליו. כגון הנובלות וגובאי וכיוצא בהן, אין מברכין עליוהן. אסיקנא נובלות דמתני' הכא דאין סתמא דברי הכל בושלי כומרא נינהו ואין פגין שאין נכשרין לאכולי כלל. וכומרין אותו בעפר להתבשל ועיקרו מלשון סכמורת. ושנינו במעשרות פ"ד הכובש השולק והמולח בשדה המוכמר באדמה. ובתלמוד איהו נשך והוא מחוסר מכמר עיולי לבי רפא. וכוון שאינו פרי גמור, האוכלן מוכר עליוהן שהכל. ותמרי דשאייר להו זיקא דברי הכל בורא פרי העץ, דפירא מעליא הוא. ויאן שהקרים. פיר' שאין בו לא טעם יין ולא טעם חומץ. על המולח ועל הזמית וכו' שהכל. פירוש זמית מרק. ועל כמיהן ופטירות אומר שהכל וכו'. ותריצנה על דבר שאינו מן הארץ שהכל נהיה בדברו, וכמיהן ופטירות אציג דמארעא קאדבר לא ינקי מארעא אלא מאורא ינקי. וכן יין שהקרים ופת שעיצפה ותבשיל שעברה צורתה ואפי' הן מחמשת המינים, ודגים וחלב וגינה וחמץ ונובלות ומלח וזמית שהכל על כולן. ירושלמי. החמץ יינו בא גובאי ראה נובלות אומר ברוך דין האמת, בא לאכלן אומר שהכל נהיה בדברו. מתני': היו לפניו מינים הרבה וכו' עליו הוא מברך. פיר' ופטר את השאר. וחכמים אומרים מברך על זה מהן שירצה.

כיצד מברכין פרק שישי ברכות

חוץ מן הפס ומן היין. כדאמרין לקמן (דף מז). שגורס ברכות הרצה לעצמו בקדוש וצהדלדה וצברכת חתנים: **ידי צרכה ראשונה**. ברכת הון: **פרשס טוטה**. כשהסכה משציעה: **וידוי מעשר**. צערתי הקדש מן הצית (דברים טו): **מלנכרך**. צרון אשר קדשנו בצמאותיו וזונו להפריש תרומה ומעשר: **מתנאי' הנובלות**. מפרש בגמ': **גובאי**. חגבים טהורים: **מין קללה**. חומץ ונובלות וגובאי על ידי קללה הן צאין: **גב' אסקרים**. צוטי"ר צלע"ז: **מיצא רצו מארעא**. מלחלוחית הארץ הס גדלים על העצים ועל הכלים: **צושלי כמרא**. כמו שרופי חמה שצטלם ושרפס החום ויצשו ותמרים הס. כמרא חוס כמו מנכמר צטרא (פסחים דף נח). **סמרי דויקא**. שחרות משיין: **אשארלא**. אחומץ וגובאי פליג ר' יהודה: **פרי העץ צעי צרוכי**. שהרי לא נשתנו לקלול: **הקלים שצדמאי**. פירות שסקלו חכמים צדמאי שלהן שהלוקטן מעס הארץ אין צריך לעשרן. אלו הן: **השיטין כו'**. שאינן משזינס ואין ע"ה חש עליהם למעשין: **טושלי**. קולנמשי": **שילפי גופני**. ענבים סתוניות: **הא ודאן**. אס ידוע שלא הופרש מהן מעשר: **שעשאן גורן**. העני אז מי שלקטן העמיד מהן ערימת כרי: **הלקט והשכחה והפאה**. אע"פ שפטורים מן המעשר לקטן עני ועשאן גורן הוקצעו למעשר מדרכן דמאן דחזי סבר שתצואת קרקעו היא: צשלמא

קמשמע לן אע"ג דאמרה בלשון חול תנינא א'ואלו נאמרים בכל לשון הפרשת סוטה ויודוי מעשר וקריאת שמע ויתפלה ויברכת המזון אצטריך סד"א הגי מילי דאמרה בלשון חול כי היכי דתקינן רבנן בלשון קדש אבל לא אמרה בלשון חול כי היכי דתקינן רבנן בלשון קדש אימא לא י'קמ"ל: גופא א'אמר רב א'כל ברכה שאין בה הזכרת השם אינה ברכה א'ורבי יוחנן אמר י'כל ברכה שאין בה מלכות אינה ברכה אמר אביי כוותיה דרב מסתברא א'דתניא י'לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי לא עברתי מלברכך ולא שכחתי מלהזכיר שמך עליו ואילו מלכות לא קתני א'ור' יוחנן תני ולא שכחתי מלהזכיר שמך ומלכותך עליו: **מתנאי'** ועל דבר שאין גדולו מן הארץ אומר שהכל נהיה בדברו יעל החומץ יועל הנובלות ועל הגובאי אומר שהכל נהיה בדברו א'ר' יהודה אומר כל שהוא מין קללה אין מברכין עליו היו לפניו מינין הרבה ר' יהודה אומר אם יש ביניהן מין שבעה עליו הוא מברך וחכ"א מברך על איזה מהן שירצה: **גב' תנו רבנן** יעל דבר שאין גדולו מן הארץ כגון בשר בהמות חיות ועופות ודגים אומר שהכל נהיה בדברו על החלב ועל הביצים ועל הגבינה אומר שהכל א'על הפת שעפשה ועל היין שהקרים ועל התבשיל שעבר צורתו אומר שהכל א'על המלח ועל הזמית ועל כמיהן ופטירות אומר שהכל למימרא דכמיהן ופטירות לאו גדולי קרקע נינהו א'והתניא א'הנורד מפירות הארץ אסור בפירות הארץ ומותר בכמיהן ופטירות ואם אמר כל גדולי קרקע עלי אסור אף בכמיהן ופטירות אמר אביי מירבא רבו מארעא מינקי לא ינקי מארעא והא על דבר שאין גדולו מן הארץ קתני תני על דבר שאין יונק מן הארץ: ועל הנובלות: מאי נובלות ר' זירא ור' אילעא חד אמר ע'בושלי כמרא וחד אמר תמרי דזיקא תנן ר' יהודה אומר כל שהוא מין קללה אין מברכין עליו בשלמא למ"ד בושלי כמרא היינו דקרי ליה מין קללה אלא למאן דאמר תמרי דזיקא מאי מין קללה אשארא איכא דאמרי בשלמא למאן דאמר בושלי כמרא היינו דמברכין עלייהו שהכל אלא למ"ד תמרי דזיקא שהכל בורא פרי העץ מבעי ליה לברוכי אלא בנובלות סתמא כ"ע לא פליגי דבושלי כמרא נינהו כי פליגי בנובלות תמרה א'דתנן א'הקלין שבדמאי השיתין והרימין והעוזורדין א'בנות שוח ובנות שקמה וגופנין ונצפה ונובלות תמרה שיתין אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן מין תאנים א'א' רימין כר חנה א"ר יוחנן דובלי א'a' גופנין שיליה גופני נצפה פרחה נובלות תמרה ר' אילעא ור' זירא חד אמר בושלי כמרא וחד אמר תמרי דזיקא מאי מין קללה אלא למאן דאמר תמרי דזיקא ודאן חייב הפקרא נינהו הכא במאי עסקינן שעשאן גורן א'רא"ר יצחק א"ר יוחנן משום ר' אליעזר בן יעקב א'הלקט והשכחה והפאה שעשאן גורן הוקבעו למעשר איכא דאמרי בשלמא

הקדש זה מעשר שני, וגם תמזי לזיו זה מעשר ראשון, לגר ליטום ולאלמנה זה מעשר עני, ואומרו בכל לשון, ולא אמרינן בלשון זה הוקינו הסכוכ לאומרה בלשון הקדש (טוטה שם). שעבר צורתה. שהחמץ, שקורין טוריטי"ר, אומר שהכל. ולמעטויי אטל דלא יבצר על הפת צרכה המולח דהא לאו לחם הוא ועל היין לא יבצר צורא פרי הגפן, ועל התבשיל אס הוא מתממש המינים כגון ידויסא לא יבצר צורא מיני מונות (ורשבים ב"ב צח). ועל הזמית. שלמי"א (לעיל דו. ובב"ח שם: פי מלח). אסור אף בכמיהן ופטירות. דמיהן ופטירות נזילי קרקע ניטו (נדדים נח). בושלי כמרא. הס מאינס המתקולקלות (ישמיה ב"א) שנתבשלו לקטטון לזבין ומתחממות ומתבשלות (שם ד' ד). השיתין. מיי מאינס רעוש (שרובין יח). שעשאן. העני, גורן. שכנס הרכה כאלד ועשה מהן כרי, הוקבעו למעשר. מדרכן דמאן דחזי סבור שגדל צטרו (טוטה שם).

הקדש זה מעשר שני, וגם תמזי לזיו זה מעשר ראשון, לגר ליטום ולאלמנה זה מעשר עני, ואומרו בכל לשון, ולא אמרינן בלשון זה הוקינו הסכוכ לאומרה בלשון הקדש (טוטה שם). שעבר צורתה. שהחמץ, שקורין טוריטי"ר, אומר שהכל. ולמעטויי אטל דלא יבצר על הפת צרכה המולח דהא לאו לחם הוא ועל היין לא יבצר צורא פרי הגפן, ועל התבשיל אס הוא מתממש המינים כגון ידויסא לא יבצר צורא מיני מונות (ורשבים ב"ב צח). ועל הזמית. שלמי"א (לעיל דו. ובב"ח שם: פי מלח). אסור אף בכמיהן ופטירות. דמיהן ופטירות נזילי קרקע ניטו (נדדים נח). בושלי כמרא. הס מאינס המתקולקלות (ישמיה ב"א) שנתבשלו לקטטון לזבין ומתחממות ומתבשלות (שם ד' ד). השיתין. מיי מאינס רעוש (שרובין יח). שעשאן. העני, גורן. שכנס הרכה כאלד ועשה מהן כרי, הוקבעו למעשר.

הקדש זה מעשר שני, וגם תמזי לזיו זה מעשר ראשון, לגר ליטום ולאלמנה זה מעשר עני, ואומרו בכל לשון, ולא אמרינן בלשון זה הוקינו הסכוכ לאומרה בלשון הקדש (טוטה שם). שעבר צורתה. שהחמץ, שקורין טוריטי"ר, אומר שהכל. ולמעטויי אטל דלא יבצר על הפת צרכה המולח דהא לאו לחם הוא ועל היין לא יבצר צורא פרי הגפן, ועל התבשיל אס הוא מתממש המינים כגון ידויסא לא יבצר צורא מיני מונות (ורשבים ב"ב צח). ועל הזמית. שלמי"א (לעיל דו. ובב"ח שם: פי מלח). אסור אף בכמיהן ופטירות. דמיהן ופטירות נזילי קרקע ניטו (נדדים נח). בושלי כמרא. הס מאינס המתקולקלות (ישמיה ב"א) שנתבשלו לקטטון לזבין ומתחממות ומתבשלות (שם ד' ד). השיתין. מיי מאינס רעוש (שרובין יח). שעשאן. העני, גורן. שכנס הרכה כאלד ועשה מהן כרי, הוקבעו למעשר.

מסורת הש"ס

א' חוספסא פ"ד ה"ה, ב' סוטה לב. שנוטות לג', ג' לעיל יב, ד' [לקמן מנא], ה' ספרי פ' יח כ"ה, ו' [כ"ה] ה"י גס כח"ש ובהגהת הרש"ל אמנם תמו ד"ה אמר אביי משמע דלא גרסינן, ו' נדרים נה: ב' ג"א עלחלג ועל הגבינה ועל הביים אומר שהכל ט' צ"ב דף ל"ה, י' נדרים נה: ב' נדרים נה: ט' נדרים שם, ו' דמאי פ"א מ"א, ט' ע"ז ד. ווע' בתוס' שם, ו' סוטה מג: א' נעמי"ש חוס' לקמן מנ. ד"ה ברוך, ט' [כ"ה לב].

‏

תורה אור השלם
1. אַמאָרער לעבן ין אָלד'דיק געבויטן קוקט מן הדין וגם נחתיי ללוי וְלגר ליתום וְלאלמנִה בכל מצותך אשר צִוִּיתִי לא עֲבָרְתִּי ממצוֹתֶיךָ וְלא שְׁכַחְתִּי: דברים כו ב

‏

הגהות הב"ח

א' גמ' והעוזורדין. י"צ בלפס פ' חית פרישי שפירליגי בלשון אטכתי: ב' שם שמיין אמר רבה צ"ב מה א"ר יוחנן מין מאינס: י"צ פי' מאינס מצדיות: ג' שם תמזי חוסרמא. י"צ פירוש הדגלים מנ' שנים לג' שנים ומתגדלים צעירים: ד' שם דובלי. י"צ פירוש מאינס המורכבת בערמות ופירוש פמה עיין לעיל דף ל"ו מ"א: ה' חוב' ד"ה אמר וכו' דלא כתיב ומלכותך עליו ולמזו:

‏

גליון הש"ס

גמ' כל ברכה שאין בה הזכרת השם. פי' לקמן דף י"ד פ"ב חוס' ד"ה פטירות: י"ח ד"ה הלוקט וכו' ועשאן גורן. ע' צ"ק דף ל"ד ע"א בפרישי"ר ד"ה מנחו:

‏

הגהות הגר"א

[א] גמ' מין מאינס. צ"ל תמזי חוסרמא: [ב] שם מאינס. צ"ל מין מאינס: [ג] שם דובלי. צ"ל מאני דובלג:

‏

לעוי רש"י

בוטי"ר. להעשית צמיג (יין). קולמנשין [קורמנישין]. פירות התחרו.

‏

מוסף רש"י

פרשת סוטה. כשמציעינן אותה יציעוהו בלשון סיהא שומעת (שבוותן דס). מה שהסכה אמר לה, ולא אמרינן צ"ק לאומרה בלשון הקדש כדרך שכתב (טוטה דב). וירדוי מעשר. שנה השלישית צעמתי הקדש מן הכית (דברים כו) שהוא מולא כל מעשרותיו ומנעמן מציטו ואין יכול עוד להשהותם ועתן מעשר ראשון לזיו ומעשר עני לעניים ומעשר שני על שמי שנים שעברו מעליהו לירושלים עכשו אס לא העלוה, ומתורה צעמתי

הקדש זה מעשר שני, וגם תמזי לזיו זה מעשר ראשון, לגר ליטום ולאלמנה זה מעשר עני, ואומרו בכל לשון, ולא אמרינן בלשון זה הוקינו הסכוכ לאומרה בלשון הקדש (טוטה שם). שעבר צורתה. שהחמץ, שקורין טוריטי"ר, אומר שהכל. ולמעטויי אטל דלא יבצר על הפת צרכה המולח דהא לאו לחם הוא ועל היין לא יבצר צורא פרי הגפן, ועל התבשיל אס הוא מתממש המינים כגון ידויסא לא יבצר צורא מיני מונות (ורשבים ב"ב צח). ועל הזמית. שלמי"א (לעיל דו. ובב"ח שם: פי מלח). אסור אף בכמיהן ופטירות. דמיהן ופטירות נזילי קרקע ניטו (נדדים נח). בושלי כמרא. הס מאינס המתקולקלות (ישמיה ב"א) שנתבשלו לקטטון לזבין ומתחממות ומתבשלות (שם ד' ד). השיתין. מיי מאינס רעוש (שרובין יח). שעשאן. העני, גורן. שכנס הרכה כאלד ועשה מהן כרי, הוקבעו למעשר.

הקדש זה מעשר שני, וגם תמזי לזיו זה מעשר ראשון, לגר ליטום ולאלמנה זה מעשר עני, ואומרו בכל לשון, ולא אמרינן בלשון זה הוקינו הסכוכ לאומרה בלשון הקדש (טוטה שם). שעבר צורתה. שהחמץ, שקורין טוריטי"ר, אומר שהכל. ולמעטויי אטל דלא יבצר על הפת צרכה המולח דהא לאו לחם הוא ועל היין לא יבצר צורא פרי הגפן, ועל התבשיל אס הוא מתממש המינים כגון ידויסא לא יבצר צורא מיני מונות (ורשבים ב"ב צח). ועל הזמית. שלמי"א (לעיל דו. ובב"ח שם: פי מלח). אסור אף בכמיהן ופטירות. דמיהן ופטירות נזילי קרקע ניטו (נדדים נח). בושלי כמרא. הס מאינס המתקולקלות (ישמיה ב"א) שנתבשלו לקטטון לזבין ומתחממות ומתבשלות (שם ד' ד). השיתין. מיי מאינס רעוש (שרובין יח). שעשאן. העני, גורן. שכנס הרכה כאלד ועשה מהן כרי, הוקבעו למעשר.